

INDHOLD

VI SKAL HJEM OG
VI SKAL VIDERE
– et ord fra
redaktøren

ET ORD FRA
BESTYRELSEN

LIGHED, SAMMEN-
HÆNGSKRAFT OG
KAMPEN OM
TALLENE

STYRELSENS
TILSYNS-
BERETNING 2020

KORT NYT

KALENDER

Vi skal hjem og vi skal videre

Det nye skoleår er allerede nogle uger gammelt og rundt om på Lilleskolerne og i det ganske land er børn og voksne igen i gang med skolen og en hverdag fyldt med fag og faglighed og fællesskaber og alt det, der nu engang gør en skole.

”Vi skal ikke hjem, vi skal videre” råbte Egon Olsen i *Olsenbanden i Jylland* og under sommerens EM i fodbold blev det et refræn vi kunne høre på TV og i gaderne. Efter så mange måneder med skole i en corona-tid ser det imidlertid ud til, at vi igen så småt kan vende hjem, idet det sundhedsfaglige og politiske greb om skolen er løsnat i en grad, så det i nogen grad igen er muligt at orientere sig efter egne pædagogiske praktikker og værdier? Men hvad er det for et hjem (/skole) vi vender tilbage til? Og hvordan vender vi tilbage?

Hvad har flyttet og forskubbet sig på skolen siden den 11. marts 2020, hvor regeringen lukkede landet ned? Hvilke erfaringer har børnene gjort sig og hvad bærer de med sig – og hvordan kan vi være med til at danne ramme om og sætte disse nye erfaringer og perspektiver i spil? Hvordan står det til med skolens og de ansattes autonomi og engagement efter mere end et år med kontinuerlige restriktioner og reguleringer udefra? Hvordan har det sat spor i relationer på skolen; mellem leder og ansatte, mellem ansatte, mellem børn og voksne, mellem skole og hjem, mellem leder og bestyrelse?

Vi skal hjem og vi skal også videre; vi skal igen gribe og gribes af fagene og fagområderne og fællesskaberne, som de udfolder og kan udfolde sig i den fysiske skole – i de fysiske rammer og fysiske møder som på forskellig vis og i forskellig grad har været *by pass’et* i mere end et år; vi skal igen være

sammen, på det samme sted og i den samme tid.

Vi skal finde vores greb og veje i det vi måske kan kalde *post-corona-landskabet* (er det for tidligt?). Hvad bringer tiden der er gået og situationen vi står i med sig af spørgsmål til og nye blikke og perspektiver på skolen; på børnene og samfundet. Hvad siger børnene, de ansatte, forældrene og omgivelserne? Og i det lys: hvordan holder vi fast i vores skole? Ved vores fundament, vores hjem? Hvad står vi på, hvad står vi fast på og hvad skal vi væk og videre fra. De overvejelser og den samtale er altid vigtig at invitere ind til og sætte ramme om – og med ankomsten tilbage til *den fysiske skole* er det måske endnu vigtigere, så skolens aktører fortsat kan begrunde, kvalificere og stå sammen om skolens hvad, hvordan og hvorfor.

Jeg og vi glæder os til at tage del i alt dette og alt det andet, der venter os, i året der kommer.

Sune Jon Hansen

Et ord fra Bestyrelsen

Så er et nyt skoleår atter skudt i gang. Vi håber I alle har haft en dejlig sommermåned og er kommet godt ind i det nye skoleår; et år som forhåbentlig bliver mindre 'corona-ramt' med tid og plads til at give plads og komme på plads, og møde og mødes med hinanden i skolens såvel små som store fællesskaber. I Bestyrelsen ser vi frem til et skoleår, hvor vi kan fortsætte arbejdet med at danne ramme om mødet mellem skoler og diskussionen og samtalen om skolen, dens vilkår, rammer og formål. Vi ser frem til samarbejdet med vores gode og veldrevne sekretariat og til, også i samarbejde med de øvrige skoleforeninger og andre aktører, at være med til at bidrage til og bringe perspektiver på den aktuelle politiske debat og kamp om de frie grundskoler og den danske grundskole i sin helhed.

Corona-pandemien har uden tvivl rykket ved og forrykket en masse både på de store og små aksler og hverdagen som den var før corona, står nok ikke klar som en gave man bare skal åbne. Der skal arbejdes for at reetablere relationer og blive til som skole – ikke anno 10. marts 2020, men anno august 2021. De udfordringer skolerne står overfor er vi i Lilleskolernes Sammenslutning naturligt optagede af og vi vil i året der kommer også give tilbagekomsten til skolen efter de store nedlukninger og stramme restriktioner opmærksomhed. Bl.a. på årets Ledertræf i uge 38, ifm. de månedlige leder-zoom-møder og politisk ved fortsat at arbejde for – også sammen med de øvrige skoleforeninger – at forståelsen af og for skolernes hverdag og praksis er present hos både Styrelse, Ministerium og på de politiske gange.

I den forbindelse kommer vi også til, tæt, at følge de sundhedsfaglige anbefalinger ift. vaccinationer af børn og unge – og de implikationer udmeldinger på denne front kan ventes at få for og på skolerne: bliver det en kraftig opfordring, en opfordring eller noget helt tredje der bliver ordlyden – og hvordan kan den enkelte skole lægge sin linje hensigtsmæssigt, så vaccinespørgsmålet ikke bliver et, der potentielt splitter skolen.

Derudover vil nogle af opmærksomhedsområderne i det kommende skoleår være:

Tilsyn med skolerne og stå-mål-med kravet

Undervisningsfriheden står helt centralt for os i Lilleskolernes Sammenslutning. Men skolefriheden er imidlertid uden betydning, hvis ikke undervisningsfriheden er reel; dvs. giver mulighed for at den enkelte skole kan indrette sig og tilrettelægge sin undervisning og skole i henhold til de holdninger og værdier som skolen står på og tager afsæt i. Her er *stå-mål-med* kravet helt centralt og derfor også det ministerielle tilsyn med skolerne. For hvad er det Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) fører tilsyn med, når de fører tilsyn, hvordan fører de tilsyn, hvor længe fører de tilsyn, hvornår fører de tilsyn, på hvilket grundlag konkluderer de på deres tilsyn, m.v.? Det er helt afgørende at det ministerielle tilsyn er præcist og i overensstemmelse med lovens rammer – såvel som orienteret mod dialog med skolerne. Det er også et spørgsmål om skolernes retssikkerhed, hvad ombudsmanden også har anført i sagen med *Den Dansk-Franske skole* og hvad også er påpeget ifm. STUK's ageren ift. *Reventlow Lilleskole*.

I det seneste år har vi, via vores sekretariat, deltaget i den teknikergruppe, der har givet input til og sparret med Styrelsen om en ny *Stå-mål-med-vejledning*. Samarbejdet i teknikergruppen (som udover LS udgøres af deltagere fra de øvrige skoleforeninger) har været forbilledligt, men har også vist, at der er nogle klare forskelle ift. hvordan skoleforeningerne og STUK fortolker, hvad det vil sige at *stå-mål-med*. Er det undervisningen, er det målene for undervisningen, er det lærerne, materialerne, børnenes karakterer, mv. Vi håber, at vi i løbet af det kommende skoleår kan komme i mål med en *stå-mål-med-vejledning* (og forståelse hos STUK), der afspejler og muliggør en reel undervisningsfrihed. Der er indkaldt til møde i begyndelsen af september – og der er stadig et stykke vej – men vi vil kaste de nødvendige ressourcer efter arbejdet og følge udviklingen og praktiseringerne af tilsynene kritisk og tæt.

Fordeling af elever: hvad har de frie grundskoler i vente?

Der er ingen tvivl om, at ministeren på vores område ikke har den store fidus til de frie grundskoler. Udmeldinger om at de frie grundskoler skal have beskåret tilskuddet – så det igen kommer ned på 71 procent, at overskudsgraden i sektoren er for høj, at de frie grundskoler ikke løfter deres del af det sociale ansvar, at de frie grundskoler er en trussel mod

sammenhængskraften, at de er reservater for de privilegeredes børn – vidner både om en stærkt ideologisk minister og en politisk dagsorden der har et mål om at stække/begrænse de frie skolers frihed og udbredelse.

Inden sommer, den 10. juni, præsenterede Regeringen et udkast til en aftale om et nyt system for optag på de gymnasiale uddannelser. En aftale som i første omgang kan få konsekvenser for de frie og private gymnasiale uddannelser, men som måske også kan ses som et første skridt på vejen mod noget lignende på grundskoleområdet. Regeringen har allerede i sit udspil fra 2018 bebudet, at ingen skoler i fremtiden bør have mere end 30 procent ikke-vestlige indvandrere og efterkommere og har ved flere lejligheder siden luften ambitionen om en fordelingsmodel, der bevirker, at elevsammensætningen på den enkelte skole afspejler befolkningssammensætningen.

Elevfordelingsaftalen på gymnasieområdet er indgået i forståelse mellem regeringen, SF, De Radikale, Enhedslisten, Alternativet samt Kristendemokraterne. I aftaleudkastet fremgår det, at der også skal indføres et loft over, hvor mange elever, der må optages på private gymnasier i og omkring de store byer og iflg. udkastet kommer der et loft over, hvor mange tilskudsudløsende elever private gymnasiale uddannelser i større byer vil kunne optage. For nogle af de private gymnasier vil det have den konsekvens, at de ikke kan lave den udvidelse, som de måske har planlagt, at man ikke kan imødekomme elevernes ønske, og at man stækker det frie skolevalg for de unge. I Lilleskolernes Sammenslutning er vi yderst opmærksomme på denne aftale.

Det er slemt, når man er inde og blande sig i værdibårne skolers mulighed for at optage elever, og vi vil som forening ikke stå inde for betydelige begrænsninger af det frie skolevalg og af forældre og elevers ret til at vælge et værdibaseret skoletilbud. Derfor vil vi også, sammen med de øvrige skoleforeninger, stille skarpt på og gå i dialog om, hvad det er for eventuelle begrænsninger man politisk ønsker at realisere på grundskole-området ift. elevsammensætningen på de enkelte grundskoler. Ser vi ind i et loft over overskudsgrad og elevoptag? Styring på elevfordeling, styring af socioøkonomisk optag og optag af elever med ikke-vestlig etnisk baggrund, kommunal anvisningsret?

Vi er i tæt dialog med de øvrige skoleforeninger og har møder i kalenderen md fokus på hvorledes vi i fællesskab kan agere og handle ift. regeringen og andre udspil i det kommende skoleår.

Socialt taxameter

Der er i forlængelse af ovenstående lagt megen politisk kraft og prestige fra regeringens og ministerens side i at få reguleret de frie grundskoler – økonomisk og ift. elevoptag – og spørgsmålet er, hvad der skal til for at ministeren og støttepartierne kan kalde det en sejr. Der afsnøres allerede midler til inklusion og specialundervisning i den nuværende tilskudsmodel. Skal der afsnøres flere? Eller skal der indføres et socioøkonomisk taxameter, på en, to, tre procent. Og hvordan vil man i så fald regne dette ud. Og ikke mindst: hvordan vil dette ramme skolerne? Vi er allerede i tæt dialog og samarbejde med de øvrige skoleforeninger og skolepolitiske aktører om dette – og ser bl.a. også på den aktuelle tilskudsmodel og regner på hvordan diverse justeringer/ændringer vil kunne imødekomme det politiske pres henholdsvis ramme skolerne. Vores bekymring er naturligvis, at et nyt socialt taxameter vil ramme skolerne skævt og forringe deres vilkår – økonomisk såvel som ift. deres frihedsgrader (bl.a. retten til selv at bestemme, hvem der går på skolen).

Finanslov 2022 – og skolepolitiske udspil

Vi har, sammen med de øvrige skoleforeninger, lavet en fælles indstilling til Finansloven 2022; en indstilling der matcher den for 2021. Det vil sige en koblingsprocent på 76 med afsnørede midler til inklusion og specialundervisning svarende til fem procent og 71 procent fordelt efter de allerede kendte parametre. Politisk har der ikke været tegn på at dette bliver udfordret i det udspil til Finanslov 2022 som forventeligt lander inden månedens udgang.

Når det er sagt forventer vi, som nævnt ovenfor, at der i året der kommer, atter kan komme politisk blæst om koblingsprocenten – og her er det afgørende hvad der skal til for at regeringens støttepartier kan tilslutte sig en evt.

reduktion. Pt. er der ikke opbakning til dette – og forhåbentlig forbliver det sådan. Det vil vi i alle fald arbejde på – og allerhelst med det resultat, at koblingsprocenten kan forblive på sit nuværende niveau i årene der kommer.

OK 21 og den nye arbejdstidsaftale

Som bekendt, er der i forbindelse med indgåelse af CFU-forliget i foråret 2021 også aftalt en ny arbejdstidsaftale for lærere og børnehaveklasseledere på de frie skoler, herunder lilleskolerne. Aftalen har i høj grad fokus på det lokale samarbejde mellem skoleleder og TR og vi har derfor i Lilleskolernes Sammenslutning taget initiativ til, sammen med FSL, at danne ramme om en fælles workshop om arbejdet på skolen om det nye i aftalen. Det er for os at se eksemplarisk, at vi i Lilleskolernes Sammenslutning tager teten og mødes med en vigtig samarbejdspartner 'på den anden side af bordet' om et fælles anliggende: arbejdstid og det gode samarbejde om arbejdet på skolen. Det er en ambition og et ønske for os i LS, at have en løbende kontakt til skolerne og de faglige organisationer, hvor vi opsamler viden om hvordan overenskomsterne rent faktisk virker, og hvor vi kan bidrage til forståelserne af hvordan overenskomsterne kan bruges. Vi håber og tror, at dette initiativ både vil styrke implementeringen af arbejdstidsaftalen ude på skolerne såvel som det allerede gode samarbejde med FSL.

Workshops'ene finder sted onsdag den 15. september i Jylland og torsdag den 16. september på Sjælland – begge dage fra 10.00 – 16.00.

Vi har i øvrigt til stor tilfredshed kunne se og konstatere, at LS har fundet plads og etableret sig i Aftaleenheden og derigennem indgået i forhandlingerne om fornyelsen af overenskomsten. Samarbejdet med de andre skoleforeninger fungerer godt og det er afgørende for, at vi kan stå stærkt i sektoren.

Indenfor den økonomiske ramme, som de centrale parter - dvs. Centralorganisationerne og Skatteministeriet – aftaler, er Lilleskolerne Sammenslutnings opmærksomhed rettet mod,

- at overenskomsterne danner gennemskuelige, overskuelige og hensigtsmæssige rammer for skolens planlægning, tilrettelæggelse og løbende styring af den altafgørende ressource som skolens ansatte er,
- at overenskomsterne stiller gode rammer til rådighed for samarbejdet, således at det ikke er overenskomsterne i sig selv, der stiller sig i vejen for at skolen kan forfølge sine mål,
- at overenskomsterne ikke påfører skolerne unødige administrative byrder, samtidigt med at de arbejdsgange der nødvendigvis må være er overskuelige og forståelige for alle parter ude på skolerne, således at misforståelser og konflikter forebygges og således at både ansatte, administration og ledelse, herunder skolernes bestyrelse, kan forstå tingene og derved få bedre mulighed for at målrette skolens ressourcer

Det gode samarbejde mellem fri grundskole og den kommunale forvaltning

Till trods for at langt størstedelen af arbejdet blev udført mens Lilleskolerne stadig var dobbeltorganiseret med Dansk Friskoleforening har vi været involveret i *slutspurten* omkring vejledningen: *Bliv skarp på lovgivning i samarbejdet mellem privat- og friskoler og den kommunale forvaltning*. Vi er således medunderskrivere på den orientering omkring materialet som I inden længe vil modtage – men indgår ikke som forening i selve materialet (det skyldes føromtalt tidligere dobbeltorganisering). Også her har samarbejdet med de øvrige og KL imidlertid fungeret godt og konstruktivt, og vi vurderer umiddelbart, at vejledningen kan være til gavn rundt om på skolerne – og ikke mindst i relationen til det kommunale system. Der er i alle fald ingen tvivl om, at man fra begge parter ser vejledningen som en, der kan danne grundlag for *at indgå et lokalt samarbejde mellem kommunerne, herunder også folkeskolerne, og frie grundskoler til gavn for børn og unges trivsel, undervisning og dannelse*, som det hedder i den orientering I inden længe, vil modtage. Vejledningen kan i sin helhed læses [her](#)

Konstituering

Som vi tidligere har omtalt, har vi i Lilleskolernes Sammenslutning det seneste år arbejdet med, hvordan vi i bestyrelsen kan indrette og organisere os, så det dels er muligt at deltage for alle der har lyst, men også, så det er muligt at balancere opgaven som formand, næstformand såvel som bestyrelsesmedlem ift. ens arbejdsliv. Det arbejde er ved at tage form

og vi gør os i disse uger de første erfaringer med en ny og mere bæredygtig struktur for bestyrelsens arbejde, hvor arbejdsområder og opgaver er delt ud på flere hænder.

Konkret betyder det, at bestyrelsen, fremfor at være referencegruppe for en formand, er aktive, deltagende og tovholdere på specifikke dele af det bestyrelsesarbejde, som bestyrelsen samlet set har ansvaret for. Vi ser dette som en styrkelse af bestyrelsen – og foreningen; at vi bliver stærkere ved at være flere om at 'trække læsset' og i samme moment også bliver mere slidstærke som bestyrelse idet formanden ikke skal løfte det meste.

I lyset af disse tiltag og perspektiver har vi på bestyrelsesmødet inden sommerferien konstitueret os som følger:

Formand: Marie Christine Ludvigsen, skoleleder på Århus Friskole

Næstformand: Nicolai Lange, skoleleder Aalborg Friskole

Vi glæder os til de mange gode og givende møder året vil byde på – både inde og ude – og så ser vi frem til at bygge videre på og styrke vores skoleforening: Lilleskolernes Sammenslutning.

Med ønsket om et rigtigt godt skoleår.

Bestyrelsen i Lilleskolernes Sammenslutning

Temamøder for bestyrelser 2021 Online i virtuelt møderum

Lilleskolernes Sammenslutning inviterer til en række temamøder for skolernes bestyrelse. Hvert møde vil have fokus på et konkret tema, der på forskellig vis indgår i og har relevans for bestyrelsen og kan danne afsæt for en kontinuerlig kvalificering af bestyrelsens arbejde.

Indholdet på møderne er konkret og faktuel. Temamøderne vil vare 45-60 minutter – afhængigt af emnet. Hvert møde rundes af med 10 minutters spørgetid.

Som bestyrelsesmedlem kan man deltage individuelt hjemme via zoom, men det er også tanken, at kurserne kan benyttes af skolens samlede ledelse – bestyrelse og daglige ledelse – forud for eller som del af et ordinært bestyrelsesmøde på skolen.

Efterårets temamøder:

Onsdag den 25. august, kl. 19.00:

Mål med undervisningen og tilsynene med skolen.

Tirsdag den 28. september, kl. 19.00:

Elever – optagelse og udskrivning.

Tirsdag den 26. oktober, kl. 19.00:

Skolens personale: Løn- og ansættelsesvilkår - lønpolitikker og -forhandlinger med skolens leder.

Torsdag den 18. november, kl. 19.00:

Opsigelser og fratrædelser – begrundelser, forløb og regler.

Onsdag den 8. december, kl. 19.00:

Årsregnskab: hvordan læses det, hvad skal man være OBS på og hvad er bestyrelsens rolle og ansvar?

Invitation samt link til temamøderne sendes ud i god tid inden hvert møde.

Lighed, sammenhængskraft og kampen om tallene

Det er ikke første og helt sikkert heller ikke sidste gang at der på disse sider bliver skrevet om og kommenteret på Arbejderbevægelsens Erhvervsråds (AE) analyser af elevsammensætningen i de frie grundskoler ([LINK](#)). Det er en tilbagevendende begivenhed. Hvert år ifm. skoleårets start udkommer AE med deres 'analyse' af elevandelen og -sammensætningen i de frie grundskoler. Og hvert år er analysen pakket ind i et helt forventeligt politisk-ideologisk afsæt og række af konklusioner om, at det er skadeligt for samfundet, at forældre vælger – og børn går på – de frie grundskoler fremfor folkeskolerne.

Enhver stat og ethvert samfund skal, som den franske sociolog Thomas Piketty formulerer det, være i stand til at forklare og begrunde dets uligheder; uligheder i løn, i adgang til uddannelser, sundhedsvæsenet, jobmarkedet, boligmarkedet såvel som diverse velfærdsydelser. Det kan der nok være en god pointe i og det stiller os – og indflydelsesrige tænketanke som AE – overfor den opgave, at blive helt skarpe på:

1. hvad forstår vi ved (u)lighed?

2. hvad er konsekvenserne på et samfundsmæssigt plan ift. (u)lighed ved at børn/forældre går på frie grundskoler?

Hvad angår det sidste, så har den danske grundskole i sine mere end 200 år siden sin grundlæggelse ikke evnet at bryde den sociale arv. Skal man konkludere noget, så har skolen snarere bidraget til at reproducere allerede eksisterende sociale skel og forskelle. Det er ikke særligt for Danmark. Er der noget den uddannelsessociologiske forskning er enige om, så er det netop, at skolen ikke rykker nævneværdigt ved, men snarere reproducerer allerede eksisterede sociale skel i samfundet.

Dette til trods, så tilskrives skolen stadig – og i disse år måske mere end nogensinde – rollen som den institution, der skal sikre både ligheden og sammenhængskraften (og sundhed og trivsel og meget andet). Det er et stort pres at lægge på skolen – og ikke mindst også på børnene, der nu også forventes at ankomme til skolen skoleparate, så de kan bryde den såkaldt negative sociale arv, som af en eller anden grund altid 'læses' nedefra; det er barnet af den ufaglærte eller lavt uddannede der skal have mere uddannelse, men ikke sønnen af direktøren i Danske Bank, der skal have mindre (og måske derigennem opnå et andet og bedre moralsk kompas).

Det er svært at finde forskningsmæssig opbakning til Arbejderbevægelsens Erhvervsråd pointe om, at den nuværende (og tidligere) fordeling af elever i henholdsvis folkeskole og frie grundskoler skulle udfordre den nationale sammenhængskraft, og der er heller ikke forskning der understøtte den hos AE underliggende antydning af, at børn på frie grundskoler lukker sig om sig selv – ikke engagerer sig i samfundet, ikke deltager i foreningslivet, får særlige positioner og privilegier i uddannelses- og arbejdslivet (som vi fx kender til fra England, hvor mandlige elever fra Oxford og Cambridge i stor stil har ansat hinanden i ledende stillinger i samfundets top).

Det er politisk interessevaretagelse når AE går ud med deres 'undersøgelser' og konkluderer som de gør – uden at skele til det store pædagogiske arbejde der hver dag går for sig på langt de fleste skoler og blandt langt de fleste lærere; et arbejde som er kvalitativt og forankret i formål og værdigrundlag – og rammesat af lovgivning og forældre og omgivelser som den enkelte skole bliver til i relation til og skal stå på mål for.

Når flere og flere forældre igennem de seneste år har valgt de frie grundskoler til er det måske også fordi, at der her er flere skoler, der er i øjenhøjde med børnene, har plads til det enkelte barn og fællesskabet, har og gør plads til lærerne og pædagogerne, arbejder med et andet, bredere og pædagogisk forankret begreb om faglighed, er i tættere kontakt med forældrene, er mindre topstyrede og mere selvstændige, er mindre læringsstyrede og mere formålsstyrede, er demokratiske og elevinddragende i sin indretning og struktur, arbejder med at børnene skal forstå skolen fremfor at bestå skolen, mv.

Skal vi tale om lighed og sammenhængskraft, så går det ikke, at det der rent faktisk går for sig ude på skolerne, alle de overvejelser og indsatser og prioriteringer ledere, lærere og pædagoger hver dag gør, annulleres til fordel for statistiske opgørelser styret af en politisk dagsorden. Det er en hån mod lærerne og pædagogerne – og børn og forældre – at AE ikke interesserer sig for praksis og virkeligheden bag tallene.

Vi er mennesker – børn som voksne – med forskellige forudsætninger og præferencer. Og vi skal alle sammen være her og kunne være her – og her spiller skolen og det der sker i skolen en vigtig rolle i forhold til bl.a. at bidrage til at kunne se verden og andre fra et andet perspektiv end det rent personlige og give mod og tro og håb og evner til at gribe forandrende ind i forhold til de rammer man er sat i og skubbe samfundet i nye og bedre retninger.

Lykkes skolen med dette, så er grundlaget skabt for en helt anden og grundlæggende lighed; nemlig én der er funderet i en forståelse af, at vi står i relation til hinanden og er sammen om samfundet, og derfor må interessere os for og forstå hinandens forskelligheder og de mekanismer og fordelingsstrukturer der gør, at nogle kan tilskrive og får tilskrevet det

de har, som mere værdifuldt end andet. Hvis vi skal nærme os noget der ligner lighed, må mangel på den rette kapital, klasse, etnicitet eller det rigtige køn således ikke stå i vejen for det, man vil og ens plads i fællesskabet og samfundet.

Intromøde for nye bestyrelsesmedlemmer 2021

Tid og sted:

- o Trekronergade Freinetskole, **tirsdag den 7. september** - kl. 17.00 - 21.00
Trekronergade 46
2500 Valby
- o Friskolen i Viborg, **torsdag den 9. september** - kl. 17.00 - 21.00
Ammunitionsvej 5
5500 Viborg

Link til program og tilmelding: <https://lilleskolerne.dk/forside>

Styrelsens tilsynsberetning 2020 – en grundig gennemgang

Nedenstående er et fyldigt sammenklip af tilsynsberetningen 2020 med relevans for Lilleskolerne og de frie grundskoler. Den samlede beretning, som med sine 61 sider kan være lidt svært at overskue, kan hentes nederst i dette dokument.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) fører som bekendt tilsyn med de frie grundskoler. Styrelsen tager med egne ord udgangspunkt i, at kvalitetssikring og regeloverholdelse er et lokalt ansvar, der skal løftes af de enkelte skolars ledelse og bestyrelse. Styrelsens planlagte tilsyn foretages som risikobaserede tilsyn og tematisk tilsyn. Ud over den planlagte tilsynsaktivitet gennemfører styrelsen i løbet af året en række enkeltsagstilsyn, som styrelsen indleder på baggrund af konkrete henvendelser, presseomtale og lignende.

I det risikobaserede tilsyn screener styrelsen de frie grundskolers faglige resultater både på landsplan og på institutionsniveau. Screeningerne bygger fx på følgende indikatorer:

- Resultater fra folkeskolens 9.-klasseprøver
- Elevernes overgang til ungdomsuddannelse
- Socioøkonomisk reference for folkeskolens 9.-klasseprøver (viser hvordan en enkelt skoles elever har klaret afgangsprøverne sammenlignet med elever på landsplan med samme baggrundsforhold)
- Økonomiske indikatorer
- Andel af elever med ikke-vestlig baggrund (mv.)

Herefter undersøges de skoler, der har præsteret lavest i screeningerne, og styrelsen udvælger på denne baggrund et antal skoler til tilsyn.

Ved et tematisk tilsyn kan der ved stikprøve eksempelvis føres tilsyn ud fra følgende temaer:

- Skoler uden prøver
- Skoler med selvevaluering
- Skolers anvendelse af tilskud til specialundervisning
- Tilsyn med skolernes hjemmeside

Tilsynsberetningen giver et samlet overblik over de tilsynsaktiviteter, som blev gennemført i 2020. På baggrund af en politisk aftale fra 2016, om styrkelsen af kvaliteten på de frie grundskoler, er det risikobaserede tilsyn i 2020 bl.a. udvidet mht. frihed og folkestyrekravet. Formålet er at sikre, at skolerne forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

På baggrund af enkeltsagstilsynet på Havregården kost- og dagskole har styrelsen endvidere strammet op på interne procedurer, hvor der tilgår styrelsen bekymrende oplysninger fra andre myndigheder, fx for arbejdsmiljø, børnenes tarv mv. Sagen har også vist, at det er væsentligt, at tilsynsmyndigheden har fokus på at understøtte, at bestyrelserne på skolerne er i stand til at løfte det grundlæggende ansvar, de har for skolernes virke.

Tilsynets konklusioner for frie grundskoler

Tilsyn med frihed- og folkestyrekravet (Risikobaseret tilsyn)

Styrelsen udvalgte ni skoler til tilsyn på baggrund af en konkret vurdering ud fra deres screeningsresultater og en opfølgende analyse. Tilsynet viste, at skolerne generelt levede op til frihed og folkestyrekravet. Tilsynet blev derfor afsluttet uden påbud, men med enkelte henstillinger. Uanmeldte tilsyn afdækkede blandt andet valg af materialer og metoder i undervisningen, og om skolerne havde velfungerende elevråd.

Tilsyn med underretninger (tematisk tilsyn)

Styrelsen udtog seks skoler i tilsynet på baggrund af en screening af, hvilke skoler der havde få underretninger sammenlignet med beliggenhedskommunens gennemsnit, og hvor socioøkonomiske baggrundsforhold kunne indikere, at skolen burde have foretaget flere underretninger pr. 100 elever. I udvælgelsen af skoler til tilsyn blev der desuden lagt vægt på en geografisk spredning.

Styrelsen vurderede, at alle skolerne levede op til frihed og folkestyre-kravet for så vidt angår skolernes praksis for understøttelse af, at de ansatte efterlever deres skærpede pligt til at underrette de sociale myndigheder. Tilsynssagerne blev derfor afsluttet uden påbud, men med enkelte henstillinger. Styrelsen henstillede blandt andet, at de pågældende skoler sørgede for, at ledelse og ansatte er opkvalificerede med viden om tegn på mistrivsel og omsorgssvigt hos børn, herunder med viden om social kontrol, at eleverne bibringes viden om social kontrol og egne rettigheder, og at skolens ansatte er opmærksomme på, at underretningspligten er personlig. Henstillingerne omfatter desuden, at skolerne løbende skal være opmærksomme på at inddrage den socialfaglige ekspertise, som af hensyn til barnet er nødvendig i nogle tilfælde, og at forældre ikke altid skal inddrages i sager om underretning. Styrelsen vil følge op på henstillinger til skolerne i løbet af 2021.

Tilsyn med skoler med kostafdeling (tematisk tilsyn)

Formålet med tilsynet er at undersøge elevernes trivsel, elevinddragelse, elevrelationer og omgangsformer, herunder ligestilling mellem kønnene, opsyn med elever, eventuelle præfeks-systemer m.v. Disse forhold har været særligt relevante at undersøge på skoler, der også har et kosttilbud, idet eleverne bor på skolen. Eventuelle problemer med mobning, dårlig trivsel osv. vil således iflg. styrelsen alt andet lige kunne opleves mere belastende for kostskoleelever, eftersom de sjældnere end elever i et almindeligt grundskole- efterskole- eller gymnasietilbud er sammen med deres familie og ikke på samme måde har et frirum uden for skolen med mere. Tilsynet har desuden til formål at undersøge skolernes praksis for underretninger og deres eksterne samarbejde, herunder samarbejde med de kommunale myndigheder, herunder PPR.

Tilsynet viste, at tre ud af fire skoler levede op til frihed og folkestyre-kravet, og at skolernes opsyn med eleverne på kostafdelingen er i overensstemmelse med frihed og folkestyre-kravet. Det er således personalet, der har den opdragende rolle over for eleverne, ligesom der altid er pædagoger eller lærere til stede ved spisetid, sovetid osv. De forskellige elev-til-elev aktiviteter som for eksempel følgesvendsordninger, venskabsklasser mv. har alene til formål at styrke trivslen og fællesskabet på skolen. Styrelsen gav påbud til en skole om i volontørers ansættelseskontrakter at fjerne en bestemmelse om religiøst tilhørsforhold og en henvisning til en international håndbog, da indholdet heraf ikke var i overensstemmelse med frihed og folkestyrekravet. Styrelsen har desuden givet forskellige henstillinger til skolerne f.eks. om at forebygge og afhjælpe mistrivsel blandt eleverne og om løbende at sørge for, at skolens ansatte er opmærksomme på, at fagpersoner har en skærpet underretningspligt til de sociale myndigheder ved bekymring for et barns udvikling og trivsel, og at denne pligt er personlig.

Enkeltsager

Styrelsen afsluttede i 2020 syv enkeltsagstilsyn på området for fri- og privatskoler, som varierede i deres indhold og omhandlede både uafhængighedskravet, stå mål med-kravet og frihed og folkestyre-kravet i fri- og privatskoleloven. Tre af sagerne vedrørte henvendelser med kritikpunkter om elevudskrivninger og social kontrol på en skole, mobning blandt elever på en skole samt en skoles tilrettelæggelse af nødundervisning under COVID-19-nedlukningen. De tre sager blev afsluttet relativt hurtigt og uden sanktioner på baggrund af skolernes skriftlige redegørelser til styrelsen.

Et tilsyn med en skole endte med, at styrelsen traf afgørelse om bortfald og tilbagebetaling af tilskud samt afgørelse om, at skolen ikke længere var omfattet af friskoleloven, idet styrelsen vurderede, at den pågældende skole i alvorlig grad ikke levede op til centrale regler i friskoleloven, herunder stå mål med-kravet, frihed og folkestyre-kravet, uafhængighedskravet og kravene til specialundervisning. I en anden sag udstedte styrelsen påbud til en skole, idet skolens undervisning i fagene madkundskab, idræt og musik ikke levede op til stå mål med-kravet.

Et andet tilsyn omhandlede afdækning af en skoles indkøb af ydelser i forbindelse med rekruttering og ansættelse af skoleledere samt skolens bestyrelses overholdelse af friskolelovens bestemmelser om habilitet i relation til valg af rekrutteringsvirksomhed. Tilsynet blev afsluttet uden sanktioner, men med en indskærpelse af, at en fri grundskoles bestyrelse, ledere og andre ansatte er omfattet af reglerne om habilitet i forvaltningslovens kapitel 2, jf. friskolelovens § 5, stk. 1

I sagen om Havregården medførte henvendelser fra Socialtilsyn Hovedstaden, som førte tilsyn med skolen som socialt anbringelsessted, at styrelsen i oktober 2020 iværksatte et enkeltsagstilsyn med skolens undervisningstilbud og skolens økonomiske og administrative forhold. Tilsynet viste, at der på skolen var alvorlige trivselsproblemer blandt eleverne, herunder pga. store ledelsesmæssige mangler. Da skolens bestyrelse traf beslutning om at lukke skolen med udgangen af 2020, har styrelsens tilsyn med skolen handlet om at sikre en forsvarlig økonomisk og administrativ nedlukning af skolen samt at sikre, at der blev taget hånd om de elever, der gik på skolen og skulle videre i andre tilbud. Havregården lukkede med udgangen af 2020. Styrelsen har i forbindelse med den politiske interesse for sagen om Havregården og mediedækningen tilkendegivet, at der ikke er tvivl om, at styrelsen i lyset af det samlede billede af sagen burde have reageret på et tidligere tidspunkt i 2020.

Det økonomiske tilsyn

Under "Risikobetonet tilsyn" fører styrelsen tilsyn med institutionernes økonomi og regeloverholdelse. Med baggrund i finansielle og ikke-finansielle indikatorer har tilsynet til formål at identificere institutioner, som kan have økonomiske eller administrative udfordringer. I lighed med tidligere år blev følgende indikatorer ved screeningen anvendt i 2020:

Finansielle indikatorer:

- Likviditetsgrad (et mål for betalingsevne)
- Soliditetsgrad (et mål for, hvor stor en del af aktiverne, der er egenfinansieret)
- Aktivitetsudvikling (angiver den procentvise udvikling af antallet af årselever i forhold til det foregående regnskabsår)
- Belåningsgrad i ejendomme (angiver, i hvor høj grad ejendomme er belånt)

Samlet set viste tilsynet for det frie institutionsområde en række udfordringer, som var særligt hyppigt forekommende. Der var blandt andet i lighed med tilsynet i 2019 en række skoler, som havde udbetalt vederlag for særlig indsats aconto i stedet for samlet ved opgørelse af indsatsen. En række skoler har benyttet bruttolønsordningen, selvom det ikke er inden for reglerne. Ligesom i tidligere år var der på en række skoler fortsat ansatte, der havde alene-fuldmagt til skolens bankkonti. For at undgå fejl og besvigelser bør alene-fuldmagter undgås. En række skoler havde fortsat væsentlige beløb i tilgodehavende skolepenge og må foretage store nedskrivninger på disse tilgodehavender. Styrelsen har tilsyn med dette i forbindelse med årsrapporterne for 2020. En anden række skoler administrerer bankkonti, som vedrører for eksempel personaleforeninger mv. Disse bankkonti må ikke indgå i skolernes regnskab, da det ikke er inden for skolens formål.

Tilsyn med vedtægter

Styrelsen godkender vedtægter for nyoprettede frie grundskoler. Øvrige vedtægtsændringer skal ikke godkendes af styrelsen. Der gælder herudover et krav om, at skolernes vedtægter skal være offentligt tilgængeligt på deres hjemmesider. Styrelsen gennemfører årligt et stikprøvebaseret tilsyn med, om lovgivningens krav til vedtægternes indhold og offentliggørelse er opfyldt.

Tilsynet viste i 2020, i lighed med tidligere år, at skolerne typisk mangler en eller flere dele af offentliggørelseskravet. På indholdssiden ses det, at vedtægtsændringer foretages med udgangspunkt i skolens aktuelle vedtægt og ikke i nugældende regler. Selvom reglerne blev ændret i 2012, findes der stadig forhold i vedtægterne, som ikke er gældende længere, herunder at det stadig i mange tilfælde fremgår, at vedtægtsændringer skal godkendes af styrelsen. Styrelsen vil i løbet af 2021 få præciseret dette på siderne om vedtægter på [uvm.dk](#)

Hent hele tilsynsberetningen [her](#)

Ledertræf 2021

22.-24. september, Kobæk Strand

Ledelse til alle tider

Det har i sandhed været et bemærkelsesværdigt, ekstraordinært og hårdt år. Skolen som vi kender den har, ligesom resten af samfundet, været under angreb. Retningslinjer for adfærd og indretning af skolens hverdag – født og forfinet og formidlet af myndigheder udenfor skolen – har skubbet til og rykket ved *vores plejer*. Børn som voksne har skullet indstille sig på og agere i en ny scenografi, hvor afstand, afgrænsning, afspritning og risikoen for at smitte og blive smittet hurtigt etablerede sig som centrale markører.

Den frihed til at kvalificere og organisere skolen, som er vores fælles afsæt, anliggende, ansvar og kamp, har med andre ord det seneste år været under heftigt pres. Dialogen og mødet om skolens hvad, hvordan og hvorfor har i vid udstrækning været sat på *standby* og erstattet af et spørgsmål om, hvad vi må indenfor de til enhver tid gældende sundhedsfaglige retningslinjer. Et spørgsmål som på mange måder har været rettet ud af klasserummene, til lederen, og ud af skolen – til de ministerielle myndigheder.

Vi er ledere og lilleskoler i den situation verden nu engang er i og corona eller ej så skal skolen bestå – og vi skal finde vores greb og vores veje. Der er altid problemer, kriser og katastrofer – små som store. Spørgsmålet er derfor hvordan vi agerer, håndterer og tager styringen over dem – og ikke mindst også analyserer og reflekterer over, hvad de bringer med sig af spørgsmål til, nye blikke og perspektiver på skolen; på børnene og samfundet. Hvad er vores fundament, hvad står vi på, hvad står vi fast på og hvad skal vi væk og videre fra. Hvordan holder vi så at sige fast i skolen, når lokummet brænder og efter at det er brændt eller branden er slukket.

Dét skal vi mødes om på årets *Ledertræf*. Akkompagneret af oplæg, diskussions- og samtalefora, workshops og andre indslag skal vi se på og dykke ned i, hvad der skal til for at realisere *vores* skole – på *vores* præmisser. Hvordan kan en krise som corona-krisen fungere som en art katalysator på vores praksis og idealer om skolen; om børnene, lærerne og pædagogerne, forældrene, mv. Og ikke mindst også idealer om lederens ansvar, mod, vilje og vilkår ift. at gå forrest og holde gang i paradokserne, i tvivlen, i ilden, i dilemmaerne og danne ramme om og retning for møderne og samtalerne om skolens hvad, hvordan og hvorfor – til alle tider.

Vi glæder os til at diskutere, reflektere og tilbringe nogle gode dage sammen med jer.

Det fulde program samt tilmelding: <https://lilleskolerne.dk/forside>

Udflytning af uddannelser

Der har været nogen politisk blæst omkring regeringens omfattende planer om at skabe mindst 25 nye uddannelses tilbud og op mode 7500 studiepladser jævnt fordelt udover hele landet. Som led i de store udflytningsplaner skal universiteterne bl.a. skære 10 procent af optaget i de største byer. Kritikken har blandt andet gået på, at det ikke vil være muligt at tiltrække studerende og undervisere og sikre den nødvendige kvalitet. Og i samme moment, at regeringen misbruger uddannelsespolitikken som led i en

egnsudvikling. Noget som regeringen ikke lægger skjul på: formålet med forslaget er også at styrke lokalsamfundet i de danske yderområder. På videnskab.dk har man kigget nærmere på, hvad forskning viser – og det tyder ifølge flere studier på, at det faktisk ikke er så tosset en idé at bruge uddannelser til at styrke og udvikle tyndt befolkede landområder. Men også, at det tager tid og skal være stærkt finansieret.

<https://videnskab.dk/kultur-samfund/regeringens-store-udflytningsplaner-nye-uddannelser-kan-skabe-vaekst-i-provinsen>

Ikke bare PISA-, men nu også pizza-chokket

Sverige og undervisningsminister Anna Ekström har været i noget af et uvejr efter at det er kommet frem, at man på skoler, hvor man gerne har villet have eleverne til at deltage i PISA-testen, har budt på pizza, mens testningen på skoler, hvor man ikke så gerne ser, at eleverne deltager, er foregået i lokaler langt væk fra skolen. Nu er der gode grunde til at kritisere selve det metodiske og analytiske set up bag PISA-testene, men når forudsætningerne for overhovedet at deltage i og gennemføre testene 'manipuleres' – og så endda i Sverige – ja så er der yderligere grund til at stille spørgsmål til testenes reliabilitet og validitet. Det er i sandhed et PIZZA-chok.

<https://www.folkeskolen.dk/1871550/stor-debat-har-sverige-fiflet-med-pisa-resultaterne->

Frihedsforsøget skudt i gang i Holbæk og Esbjerg

Den politiske aftale fra 9. december 2020 om at Holbæk og Esbjerg kommune i en treårig periode i videst muligt omfang kan fravige statslige og kommunale regler på folkeskoleområdet blev ved skoleårets start skudt i gang. Det såkaldte frihedsforsøg bliver i hovedtræk i begge kommuner – med lokale forskelle – benyttet til:

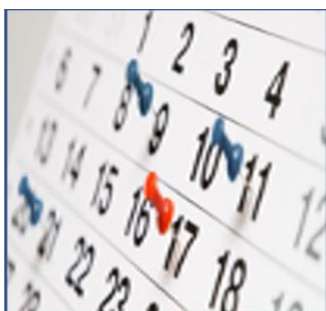
- at gøre skoledagene kortere. Mellem én og op til otte færre egentlige timer alt efter skole og klassetrin.
- at have færre forskellige voksne involveret i en klasse.
- at have flere tolærer-timer.
- at have tema- og fordybelsesdage.
- at styrke elevdemokratiet.
- at styrke SFO'en – og udvide kendskabet til flere kulturtilbud.
- at styrke friheden til at tilrettelægge skoledagen efter behov.
- at oprette nye fag og/eller sammenlægge eksisterende fag.

Det bliver spændende at følge og se om *frihedsforsøget* kan danne grobund for generelle ændringer i folkeskolen fremadrettet.

KALENDER 2021/2022

2021

Temamøde #5 for bestyrelser	25. august (zoom)
Intramøde for nye bestyrelsesmedlemmer	7. september (Sj.)
Intramøde for nye bestyrelsesmedlemmer	9. september (Jyl.)
Arbejdstids workshop	15. september (Jyl.)
Arbejdstids workshop	16. september (Sj.)
Ledertræf 2021	22. – 24. september
Temamøde #6 for bestyrelser	28. september (zoom)
Netværksdøgn, adm. Personale	29.-30. september

Intramøde for nye medarbejdere	5. oktober (Jyl.)
Intramøde for nye medarbejdere	7. oktober (Sj.)
Temamøde #7 for bestyrelser	26. oktober (zoom)
Lederiet 2021	27. oktober
Regionsmøde 2021	9. november (Jyl.)
Regionsmøde 2021	11. november (Sj.)
Specialpædagogisk træf 2021	16.-17. november
Temamøde #8 for bestyrelser	18. november
Lederiet 2021	30. november
Temamøde #9 for bestyrelser	8. december (zoom)
2022	
Lederinternat 2022	2.-3. februar
Lilleskolernes Parlament 2022	17.-18. marts
Repræsentantskab/Lilleskoletræf	22.-23. april